

I. DE KARTUIZERS

1. *Bruno, stichter van de kartuizers*

De zes gezellen, die Bruno naar de streek van Chartreuse in 1084 vergezelden, noemden hem Magister Bruno, niet alleen omdat hij de oudste was, ook niet omdat hij vroeger in Reims les had gegeven, niet omdat hij uit een edele familie afkomstig zou zijn geweest, maar wel uit hoogachting en eerbied. Ze waren hem gevolgd, omdat hij hen met zich had meegetrokken door zijn invloed, zijn bezieling en zijn vertrouwen. Door zijn evenwichtigheid en zijn goedheid waren ze gefascineerd en konden niet anders dan met hem meetrekken in dit grootse avontuur.

Wie was die man? Van zijn afkomst weten we nagenoeg niets: hij is geboren tussen 1024 en 1031 in Keulen en zijn ouders genoten een zekere bekendheid in die stad. Hij begon er zijn studies en toonde zeker voldoende intellectuele gaven om naar Reims te worden gestuurd, waar hij aan de beroemde kathedraalschool verder studeerde. Heel vermoedelijk werd hij priester gewijd en werd hij omstreeks 1056 tot domscholaster benoemd. Voordien was hij echter al kanunnik van de kathedraal van Reims geworden. Hij was dus geen regulier en woonde derhalve in een woning die zijn eigendom was; hij genoot inkomsten die hem in staat stelden welgesteld te leven. Gedurende ongeveer twintig jaar schitterde Bruno te Reims in de onderwijsmiddens. De leerlingen stroomden naar de kathedraalschool en velen onder hen klommen op tot de hoogste waardigheden in de Kerk.

Op 4 juli 1067 stierf de aartsbisschop van Reims, die een ware vriend van Bruno was geworden. Manasses van Gournay volgde hem op in oktober 1068 (of 1069). Hoewel hij met de medeplichtigheid van Filips I, koning van Frankrijk, de zetel van Reims op simonistische wijze had verkregen, bestuurde hij zijn diocees aanvankelijk op een correcte wijze. Dat bleef niet duren: velen beklagden zich over hem bij de paus; er werd besloten Manasses af te zetten. Toch duurde het nog tot 1080, eer men erin slaagde. Toen verzocht het volk Bruno bisschop te willen worden, maar Bruno weigerde. Hij was toen ongeveer 50 jaar oud en toonde zich een man van onbetwistbare eerlijkheid en morele zielegrootheid. Zijn volkomen onkreukbaarheid, zijn wijsheid, zijn helder oordeel waren de basis van deze uitverkiezing. Maar toch zocht Bruno iets anders: hij had in zijn hart de stem van God gehoord, die hem uitnodigde tot een meer volmaakt leven.

Samen met twee goede vrienden besloot hij zich in de eenzaamheid terug te trekken, want deze stelde de hoogste eisen aan de mensen die God zochten. Tussen 1081 en 1083 trokken ze weg uit Reims, een 150 km zuidwaarts, en vestigden zich dicht bij Molesmes te Sèche-Fontaine. Daar konden ze echter niet erg lang verblijven, want velen van hun vroegere vrienden kwamen hen daar opzoeken. Vooral Bruno bleef een grote aantrekkingskracht uitoefenen. En van zijn ideaal van eenzaamheid kon weinig worden gerealiseerd. Zijn twee gezellen negen over tot het gemeenschapsleven, zodat Bruno alleen stond met zijn ideaal. Na één of twee jaar vertrok hij met zes nieuwe gezellen uit Sèche-Fontaine op zoek naar een grotere eenzaamheid. Samen gingen ze nog meer zuidwaarts en ongeveer 300 km verder kwamen ze te Grenoble aan. Dit was in het voorjaar van 1084. Ze zochten een plaats, die geschikt was om er het kluizenaarsleven te leiden. Zo kwamen ze bij Hugo, de bisschop van Grenoble. Deze had een grote belangstelling voor hen en hielp hen bij de realisatie van hun wens. Met zijn steun gingen ze de eenzame streek van Chartreuse opzoeken en vonden deze uiterst geschikt. In juni 1084 begon Bruno aan het inrichten van deze plaats en reeds in september 1085 werd de in steen opgetrokken kerk ingewijd. Elke monnik leefde in een ermitage, maar de nadelen van een uitsluitend eenzaamheidsleven werden getemperd door elementen van gemeenschapsleven. Niettemin ging deze beginperiode gepaard met heel wat concrete moeilijkheden, die echter konden worden overwonnen door de sterke persoonlijkheid van Bruno.

Intussen was een oud-student en vriend van Bruno paus geworden, met name Urbanus II. Deze deed verschillende vrienden naar Rome komen tussen 1088 en 1090. Eén ervan was Bruno. Zes jaar na de stichting van het kloostertje dat eens de Grande Chartreuse zou worden, viel hem de eer te beurt door de paus te worden geroepen. Maar die eer was een last en had vele onaangename gevolgen: Bruno liet immer een groep achter die besloten had het experiment niet verder te zetten zonder zijn eigenlijke leiding. Dat was een zware klap voor Bruno. Evenwel gehoorzaamde hij aan de paus. Op het ogenblik van zijn vertrek slaagde hij er nochtans in zijn gezellen weer samen te brengen en bekwam van hen dat ze het gemeenschapsleven in de „Grande Chartreuse” hernamen. Vol zorgen om hen en om wat hem te wachten stond vertrok Bruno in februari 1090 naar Rome.

Te Rome was de toestand zeer verward en politiek erg onzeker. De paus was genoodzaakt zich uit de eeuwige stad terug te trekken in juli 1090. Hij ging naar het zuiden, waar hij drie jaar verbleef. Bruno bevond zich dus einde 1090 in Zuid-Italië, in het gebied dat door de Noormannen werd bestuurd. De paus wilde hem daar tot aartsbisschop van Reggio benoemen, maar ook hier weigerde Bruno andermaal. Hij verlangde nog steeds naar eenzaamheid. Urbanus II legde zich dan neer bij de wens van zijn oud-

leermeester; hij zag duidelijk wat Bruno wilde: God zoeken ver van de wereld. En Bruno hernam het eremietenleven, deze keer echter niet in de streek van Chartreuse, maar in Calabrië. De ervaring die hij had opgedaan in Chartreuse was uiterst waardevol: de „kartuizer“-levensvorm werd vernieuwd overgenomen door een groep, bezielde door Bruno's geest. Heel waarschijnlijk vestigde Bruno zich in zijn nieuwe woestenis einde 1091 of begin 1092, zodat zijn verblijf aan het pauselijk hof ongeveer één jaar heeft geduurd.

In Calabrië werd Bruno gesteund door graaf Roger Guiscard, een Normandische prins. Die schonk hem terreinen in de woeste streek van La Torre. Daar bouwde Bruno de ermitage van Santa Maria del Bosco op een hoogte van 850 m boven de zeespiegel. Tussen zijn gezellen bevonden zich enkele zeer geleerde monniken, die de wetenschap minder belangrijk vonden dan het levensideaal van Bruno. Zijn verblijf heeft er een tiental jaren geduurd. De levenswijze moet zeer dicht hebben gestaan bij deze van Chartreuse, want Bruno wilde zijn ideaal, begonnen in Chartreuse, ook in Calabrië integraal voortzetten. Uit de brieven van Bruno blijkt dat duidelijk: op de eerste plaats in zijn brief aan zijn oude vriend uit Reims, Raoul le Verd, maar ook in een brief aan zijn medebroeders in Chartreuse. In deze tien jaren deden zich weinig meldenswaardige gebeurtenissen voor in het leven van Bruno. De twee kloosters, die hij had opgericht, bloeiden en hij leefde zo veel mogelijk in de eenzaamheid op zoek naar dé Liefde. Er waren wel enkele moeilijkheden op economisch gebied bij de uitbouw van de nieuwe vestiging, maar hierin werd door voornoemde graaf te hulp gekomen. Iets ouder dan 70 jaar geworden en 17 jaar na de stichting van de eerste kluzengroep in Chartreuse overleed Bruno op 6 oktober 1101.

Nauwelijks was het nieuws van het afsterven van Bruno in Calabrië en in Italië bekend geworden of men kwam zijn stoffelijk overschot vereren. Als er een voorname personaliteit was gestorven, was het de gewoonte een bode af te vaardigen naar de kerken en kloosters waar men hem had gekend, om kennis te geven van zijn overlijden en om gebeden voor zijn zielerust te vragen. Degenen, die de overledene gekend hadden, schreven op een rol, die deze bode droeg, zijn verdiensten op. Zo geschiedde het ook met Bruno. Er bestaan 168 *tituli de morte* van Bruno, opgesteld door zijn vrienden doorheen Italië tot in de Grande Chartreuse en vandaar verder naar Reims en zelfs tot in België. Uit al deze teksten blijken vooral de grote goedheid van Bruno en zijn zin voor evenwicht.

Bruno werd begraven op het kerkhof van S. Maria del Bosco. In 1101 of in 1122 werd het lichaam van het kerkhof overgeplaatst naar de kerk zelf van de ermitage. Omstreeks 1194 werd het stoffelijk overschot overgebracht naar de kerk van het cenobietenklooster S. Stephanus, dat in het begin van de 12de eeuw in de nabijheid van de kluis was opgericht. Hier

woonden van het einde der 12de eeuw tot in 1514 cisterciënzers. Toen in februari van dit jaar het klooster aan de kartuizers werd toegewezen, vonden zij de grafkelder leeg; want voordien hadden de cisterciënzers de relikwieën in een altaar achter het hoofdaltaar geplaatst. Na de komst van de kartuizers werden ze een korte tijd in de sacristie bewaard, vanwaar ze op 1 november 1514 plechtig werden getransfereerd naar hun oude bewaarplaats. Paus Leo X had intussen de verering van de H. Bruno toegestaan, maar deze goedkeuring gold alleen voor de kartuizers. Door een bul van 17 februari 1623 stond Gregorius XV de verering van de H. Bruno ook voor de gehele Kerk toe.

Del

J. DE GRAUWE
